EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Kolmapäeval, 14. nov. 1973
Nr. 88 (3876) 15. aastakäik

Komsomoli-parteid pressitakse peale EESTI NOORELE

— — Komsomoli astumist on okup. Eestis raske vältida, ütleb Eesti Päevalehele üks kodumaa oludega kodus olev välismaalane. Koolis sunnivad komsomoli õpetajad, sõjaväes politrukid, töökohal direktorid. "Saad parema iseloomustuse, parema töökoha ja muidki soodustusi, üteldakse mõjutatavale. Kui see keeldub, siis on järgmiseks, juba jäisemas toonis esitatud küsimuseks: Miks? Tuleb anda mingi seletus.

Pa jud kasutavad ettekäändeks, et "ma ei tunne end veel küllalt küpsena" või et "ma pole veel külladasel määral veendunud".

Et komsomoli värbamisel ka juba ette võivad teatud eelkäigud olla, näitas näit. üks juhus, kus lapsevanem õpetajale deklareeris, et ta ei kujuta ettegi, et tema halva tunnistusega poiss võiks pääseda sellisesse eliitorganisatsiooni.

Juba järgmisel tunnistusel olid poisil äkki hinded head või koguni ülihead. Ja "pääses" komsomoli. Ühelt noorelt sõjaväeteenistuses päritud, miks ta komsomoli ei astu.

Eks ma teen seda pärast puhkust, vastanud noormees (kaheaastase sundteenistuse — laevastikus kolmeaastase — jooksul on võimalik saada ainult üks kord nii pikk puhkus, et jõuad kaugelt Venemaalt Eestisse sõita), kes sellepeale kohe saanud puhkuse.

Need kes komsomoli või partei liikmeks on astunud, vaikivad sellest kuuluvusest häbelikult. Ka ordeneid, samuti muid tunnustusemärke parteilt ei taheta kanda — — neid hoitakse kodus sahtlis. Kui näed linnatänaval kedagi ordeniga rinnas, siis võid kindel olla, et tegemist on venelasega . . .

Järg lk. 2

Rootsi reaktsioon: Skandaalne reportaazh

Rootslane Ragnar Liljedahl on artiklites Helsingborgs Dagblad'is (19.10.) ja Norrköpings Tidningar (29.10.) reageerinud Maarja Talgre reportaazhile okupeeritud Eestist, mida rootsi raadio esitas 15. ja 16. oktoobril kahes osas. Sõnavõtud on identsed, ainult Helsingborgis on pealkirjaks "Eestlased — 'tumedajuukselised eksootilise välimusega" , kuna Norrköpingis pealkirjastatakse "Rootsi raadio annab vale informatsiooni Eesti kohta".

— Hea mäluga inimestel on kahtlemata meeles see protestitorm, mida tekitas Göran Byttneri skandaalne reportaazhireis raadio ülesandel Baltimaadesse kümme aastat tagasi. Raadio sunniti poolenisti vabandama. Pärast seda on too massmeedium vaikinud Balti olukordade kohta. Nüüd on ta vaikus murtud ühe naise väljatoomisega, kes peab meid õpetama meie "tundmatu" Naabri Eesti suhtes. Nagu varemgi mängitakse rahva teadmatusel. Naisel on eesti kõlaga nimi ja nagu ta ise ütleb, kõneleb natuke eesti keelt. Millest võib järeldada, et ta on sellel maal olevate eesti pögenike järeltulija. Kui see on õige, siis — suur häbi talle.

Mõlemad raadioettekanded 15. ja 16. oktoobril on ühest küljest, kui ainult ühest, paremad kui Byttneri omad. See ei sisaldanud nimelt seda monumentaalset teadmetust Baltimaade iseseisvuseajast, mis tegi Byttneri pahaalmamatuks sovjetipropaganda kuulutajaks. Naisterahvas ettevaatlikult vaikis sellest ajast. Nii ei saanud kuulajad midagi teada sellest taeva poole kisendavast vägivallast, mis 1940 mõrvas eestlaste vabaduse ja viis rohkem kui ühe kümnendiku rahvastikust või kokku 140.000

Järg lk. 7

Noorus kasvab. Partei püüab juba varakult nende hingi —— sageli materjaalse äraotsmisega. Tänavapilt Pärnust.

PATRIARH toodi Genfi kiitma N. Liidu "vabadust"

GENF (VES) — Euroopa julgeolekukonverentsi teise järgu tulemuste kohta siinses Internatsionaalse Konverentside Keskuse hoones valitseb arvamine, et kui konverents ei lähe lõhki veel käesoleval aastal, siis kestab vaidlemine vähmalt kuus kuud ja lõpeb mingi üldsõnalise deklaratsiooniga.

N. Vene ilmselt kavatseb kasutada närvideproovi meetodit, suruda oma seisukohti peale lääneriikide vastupanu ärakutsumise abil. Moskva delegatsioon Genfis kujundati vastavalt arvurikkaks, et oleks kogu aeg vaidlusteks välja panna puhanud mehi. N. Vene delegatsiooni kuulub peale juhi välisministri abi A. G. Kovalevi veel 6 delegatsiooni liiget, Membre de la delegation, 14 nõunikku, kelledest üks on delegatsiooni peasekretär, 19 eksperti, 9 tõlki ja 18 ametnikku, nende hulgas 7 naisisikut, kokku 67 isikut. "Ametnike" hulgas võib olla mitmesuguste ülesannetega isikuid alates masinakirjutajast kuni KGB nuuskurini.

Esialgsele koosseisule juurde tuli veel ka paar nõukogude ajakirjanikku ja televisioonimehi.

Kuna nõukogude delegaadid lähevad välja meeleolu loomisele ja propagandale, saadeti Moskvast neil päevil Genfi ka patriarh Pimeon, vene õlgeusu kiriku pea, looma vastukaalu läänemaade avalikus arvamise valitsevale hukkamõistule mõtte ja sõnavabaduse piramise kohta N. Venes.

Patriarh Pimeon, kes kirikupea kohale valiti 1971. a., tuli ametlikult külaskäigule Kirikute Maailmanõukogule, mille peakorter asub Genfis. Piemon

Järg lk. 2

Stockholmi kogudus jäi õpetajata

Stockholmi eesti ev.lut. peapiiskopliku koguduse õeptaja valimine, mis pidi toimuma 25. novembril, jäi teatavasti ära — vastav edasilükkamise teadaanne loeti kantslist ette ja avaldati ka ajalehes. Kokku kutsutud koguduse nõukogu otsustas asja arutada 2. novembril ja kutsuda välja ka kandideerimisest loobunud õpetaja Karl Laantee. Nüüd on koguduse kantselei liikmeskonnale saatnud nõukogu kirja, mille alguses konstateeritakse, et "kogudus on nüüd ilma uue õpetaja kandidaadita, kuna Karl Laantee kandidatuurist loobumine osutus lõplikuks".

Kirjas rekapituleeritakse koguduse kirjavahetust õp. Laanteega, kes reisi pikkust arvestades soovinud üksi kandideerida ja mille võimaldamiseks olevatki kogudus muudetud peapiiskoplikuks koguduseks, mis võimaldas kandidaadi esitamist peapiiskopi poolt ainsana. Sellest informeeritud ka K. Laanteed, kes ei võtnud koguduse struktuuri kõne alla hiljem enne kui loobumiskirjas.

Selle kirja kohta konstateeritakse, et see oli süüdistavat laadi "ja kujutas enesest ko-

Järg lk. 2

EPL Kolmapäeval, 14. nov. 1973

Kõrge mäng

Araabia maad on nüüd asunud avalikult väljapressija-olukorda maailma õliprobleemis. Et õliallikate omanikel on tohutu praktiline võim, mida nad senini ei ole kasutanud, hakkab selgelt välja paistma nendest ulatuslikest kriisiabinõudest, mida kogu maailmas tuleb tarvitusele võtta just nende pärast. Vähenevate või koguni puuduvate õlikoguste tõttu tuleb korraldada ümber kogu majandus, tavaline kodanik peab külmetama oma korteris ja hoidma autot garaazhis, tööstuste produktsioon ähvardab väheneda ja sellega ühenduses ka töökohtade arv.

Araablased on valinud selle taktika, mida vene kommunistid on varem kasutanud oma naabrite vastu. Mõõtmed on aga klobaalsed ja gigantsed ja järelikult ka ohtlikumad, sest boikott ähvardab puudutada suurt osa tsiviliseeritud maailmast. Kui araablased praeguse väljapressimisega oma eesmärgid saavutavad, siis võib kindel olla, et nad tulevikus ei kõhkle sama meetodit kasutamast ka teiste eeliste saamiseks.

Kui araabia riikide sõjaline rünnak oli suunatud Iisraeli vastu — see lõppes järjekordse fiaskoga — siis õlisõda on suunatud kõikide õlitarvitajate maade vastu. Lähis-Idas koostatakse kolme sorti nimestikke, kus esimeses seisavad täielikult boikoteeritavad "araablaste asja vaenlased teises need, keda ei boikoteerita ja kes on erandseisundis kui "araablaste sõbrad" ja kolmandas kõik need, kelle suhtes erandseisundit ei ole rakendatud.

Esimesse 'vaenlaste' nimestikku on kantud Ühendriigid (kus president juba manitses rahvast äärmisele kokkuhoiule energiaga), Holland ja Lõuna-Aafrika — sinna kipub sattuma ka Rootsi naaber Taani peaministri Iisraelisõbralike väljenduste pärast.

Kolmandasse nimestikku kuuluvad maad peavad nüüd "ilusti sitsima" ja araabia õlisheikidele meelepärast juttu ajama, et mitte sattuda esimesse, "boikotinimestikku". Prantslased, kes on araablastele annud sõjamaterjali ja lennukeid koos teise relvastaja N. Liiduga on boikotivabaduse nautijad.

Araablaste õlisõja alustamisega on maailmapoliitikasse tekkinud uus ja eriti ohtlik ohumoment, mis teatud arengus võib tabada valusalt araablasi endid, kel teatavasti puudub endal õliallikate kaitse. Seda võivad anda ainult venelased ja kui see toimuks, siis oleks lahti maailmatulekahju. Äsjane USA aatomialarm oli hoiatuseks.

Esialgul aga näib, et vähemalt Euroopa püüab hoida raablasi heas tujus. EEC ministritenõukogu kordas UNO nõudmist, et Iisrael peab okupeeritud aladelt tagasi tõmbama ja "palestiinlaste nõudmistega arvestama" ega julgenud biokoti alla sattunud liikmesriigile Hollandile anda energiaabi.

Teatavasti ka rootsi muldu nii "maailma südametunnistust" kajastav valitsus vaikis hoolega araablaste rünnaksõja puhul ega teinud mingeid taunivaid avaldusi (lõppudelõpuks kaalub ikkagi õliheaolu üles südametunnistuse!)

Kogu küsimus aga seisneb selles, kas õlialikate kraanide juures seisvad mehed lepivad nende mittemidagimaksvate ideeliste deklaratsioonidega. Nad võivad öli andmisel esitada nõudmisi, et vastutasuks tuleb läänemaailmal katkestada sidemed Iisraeliga ja asuda omakorda sanktsioonidega viimast sundima järeleandmistele, mis tähendavad võibolla koguni selle riigi lõppu.

Araablased on kõik sõjad Iisraeliga kaotanud. Nii püüavad nad sundida läänemaailma "võitma" nendele seda, mida nad ise ei suuda. Õliboikott näitab, et araablastel ei ole põrmugi kavatsust asuda Iisraeliga ka nüüd otseläbirääkimistesse püsiva rahu sõlmimiseks. Nii paradoksaalne kui see kaotajale ka on, hoiab just kaotaja oma käes trumpe õliboikoti näol, millega ta loodab oma eesmärgid saavutada. Kuivõrd "kuulekaks" aga boikoteeritud osutavad?

Kissingeri Lähis-Ida reisist ja diplomaatiliste suhete taasalustamisest Egiptusega võib järeldada, et araablastel on teatud edu olnud ja maailma suurim demokraatia on sammukese kõrvale astunud oma senini traditsioonilisilt Iisraelitruust poliitikast. USA näib veendunud olevat, et ka moskva soovib Lähis-Idas rahu ja stabiliseerumist, seega toetab kompromisse. Muidugi on küsimuseks, kas asi tõeliselt nii on. Moskva ei ole senini sammugi tanganenud Lähis-Idas ja oleks raske uskuda, et ta seda kunagi kavatseks.

Tavaliselt üteldakse, et kunagi ei tasu järele anda väljapressijatele. Raske on ennustada, kuidas asjad arenevad, kuid kõik viitab sellele, et esimeses faasis seda siiski tehakse ja avatakse uued poliitilised perspektiivid, kus ka teised maad oma poliitika kaitseks hakkavad tarvitama boikotirelva.

Miks mitte näiteks kujutada, et USA lõpetab ekspordi Rootsi, et sundida siinset avalikku arvamist suud pidama? Igal juhul on see hoiatuseks kõikidele, kes kavatsevad N. Liidult maagaasi osta vastava toru oma piirini toomisega — ka gaasil on oma kraanid, mida Kreml ei kahtle araablaste viisil kasutamast, kui on vaja survet avaldada.

KLA

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Arvi Moor
Toimetus ja talitus: EESTI MAJAS Stockholmis: Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667 101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46
Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120, 631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0, Eesti Päevaleht Förlags AB, Stockholm
Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 158:—
Termin (4 kuud) ..... kr. 57:—
Kuu ..... kr. 16:—
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1973

Komsomoli. . .

Algus lk. 1

Olen küsinud mitmelt, et miks nad ei astu komsomoli või parteisse, kui sellest nii palju majanduslikult ja positsioonilisilt kasu on. Ühed ütlevad, et ega praegune kord igaveseks ei jää püsima ja uue koora juures võib olla jälle suureks plussiks, kui oled suutnud end parteist eemale hoida.

Teised jälle tuletavad meelde, et parteisse liikmetelt võidakse distsiplini korras nõuda palju rohkem kui parteitutelt (1941 a. küüditamisel käsutati seda teostama kõik parteilased ja parteikandidaadid, ilma et neile ette oleks öeldud, millega tegemist on). Nält. seaduses ette nähtud "usuvabadus" puudutab ainult parteituid, parteilased ei tohi kirikule ligigi minna. Ja kui parteilane satub põlu alla ja heidetakse välja parteist, siis on see kõige raskem karistus — — sellist ei julge enam keegi tööle võtta.

Selle kohta kehtib kõnekäänd: "Parem parteitu kui endine parteilane". Või nagu üks mu tuttav seletas: "Partei on nagu raudne rõngas, mis on sulle kaela ümber taotud. Nii kaua kui sa rahulikult paigal püsid, sa seda ei märkagi, aga niipea kui sa rabelema hakkad, siis tunned kohe, et oled päriselt löas — — sellest rõngast sa enam ei pääse".

Mul oli vestlus tudengiga ühest Tallinna ülikoolist. Ta oli Vändra poiss — — ta ütles, et see Pärnumaa nukk on veel "hea paik", kuna sinna pole tulnud veel venelasi. Küll on seal grupp Volga-sakslasi, kes aga on eesti keele ära õppinud ja eestlastega hästi läbi saavad.

Ta olnud kord ka komsomolis, et edasiõppimist kindlustada. Õpetajad andvat soodustusi ja paremaid hindeid, kuid teiselt poolt oled kohustatud osa võtma igasugustest üritustest, mis pole põrmugi huviatavad — — aasta kohta on huvitavaid üritusi vaid kolm-neli.

Kui sulle antakse mingi ülesanne, siis pead kirjutama raporte, ni korraldtud kui korraldamata jäänud ürituste kohta.

Patriarh

Algus lk. 1

andis pressikonverentsil ajakirjanikele seletuse, et aluseta olevat läänemaailma väited isikuvabaduse piiramisest N. Liidus. Tegelikult seal puuduvat "sotsiaalsed pahed", mis valitsevad mujal maailmas. "Meil ei ole rikkaid ega vaeseid," ütles patriarh, "ei eesõigustatuid ega mahasurutuid, iga kodanikul on ulatuslikud ja võrdsed õigused."

Balti rikkide küsimus võib konverentsil kõne alla tulla vahest järgmisel aastal.

Konverentsi käiku jälgitakes selles mõttes pidevalt balti kesksete organisatsioonide sidemeeste poolt ja vajaduse teekimisel ilmuvad balti organisatsioonide esindajad kohe kohale. Konverentsi praeguse käigu juures ei ole praktilist vajadust väljaspoolt saadevate balti vaatlejate alaliseks viibimiseks Genfis, mis on hotellide ja muu elumaksumuse poolest väga kallis linn.

— — —

EPL jõulureis Kanadasse

Eesti Päevalehe ja Nyman & Schultzi jõulu- ja uueaastareisile Torontosse sugulate ja tuttavate külastamiseks on veel vabu kohti. Registreerimine osavõtuks on võimalik tänases lehes leiduva kupongi saatmisega otse Nyman & Schultzile.

Reisi võib alustada kas Stockholmist, Göteborgist või Kopenhaagenist. Hind on kr. 1.090. Ärasõit toimub 21. detsembril. Lennukil on vahemaandumine ka Montrealis. Tagasisõit algab 7. jaanuaril. Reis Kanadasse toimub Air Canada, tagasisõit SAS liinilennukiga. Sõiduks tuleb registreerida hiljemalt 30. novembriks.

— — —

Külastage EESTI MAJA WALLING. 34-I

Kogudus. . .

Algus lk. 1

gudusega partnerliku vähekorra katkestamist".

Kaks juhatuse liiget püüdsid isiklike kõnelustega 24. oktoobril peapiiskopi välismaise ametsõidu ajal K. Laanteed veenda, et ta oma vaieldava sisuga kirja ei avaldaks enne kui olukorda oleks arutatud nõukogus, mis jäänud tulemusteta.

Kirjas üteldakse:

2. novembri koosolekul selgus lõpuks, nagu ülal mainitud, et öp. Laantee ei olnud valmis oma avalikuks tehtud seisukohti muutma. Peale pikemat arutlust teatas öp. Laantee, et ta ei soovi enam selgitada mingisuguseid tingimusi uuestikandideerimiseks, vaid kinnitab oma loobumist lõplikult

Koosoleku meeleolule vihjab lause: "Võibolla märkas öp. Laantee, et ta oli kaotanud koguduse nõukogu poolehoiu".

Koguduse liikmetele saadetud kirjast ei selgu, millise vastuse on saanud öp. Endel Köpp, kes kirjaga 10. oktoobrist avaldas soovi kandideerimiseks.

Öp. Karl Laantee, kes vahepeal on Stockholmis teostanud usuteaduslikku uurimistööd Ameerika Luteriku Kiriku stipendiaadina, sõidab kuuldavasti sel nädalal USA-sse, et arutada Ameerika Luterliku Kirikuga oma edaspidist teaduslikku tööd, mis jätkub tõenäoliselt Stockholmis.

Peapiiskop Konrad Veem viibib uuel ametireisil Ameerikas. Jumalateenistusi peab eesti keelt kõnelev Vantöri koguduse õpetaja Urban Vilund.

KIRIKLIKE teateid

VABAKIRIKUD

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsgatan 26, jumalateenistus 15/11 ja 16 11 kell 19. Jutlustab Kaljo Raid Torontost.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Jõulumüük

Göteborgi Eesti Seltsi Naisringi poolt korraldatav jõulumüük toimub laupäeval, 17. ja pühapäeval 18. novembril s.a. Eesti Seltsi ruumides EESTI MAJAS, Drottninggatan 27, IV. Mõlemal päeval kella 11-st kuni kella 18-ni.

Looteriid. Kohvilaud koduküpsistega.

HELSINGBORG

Referaatõhtu

Helsingborgi Naisring korraldab referaatõhtu pühapäeval, 18. nov. kell 15.30 KFUM-i ruumides, S. Kyrkogatan 24.

Teema: Keskkonda mittekahjustavad pesu- ja puhastusvahendid. Referent: Dr. L. Teemant.

MALMÖ

Üliõpilaskonna õritusi

Laupäeval, 24. novembril toimub üllõpilaskonna daamide supee. Jõulupidu toimub laup., 15. detsembril kl. 19 Socionomhuseti keldriruumes, Vårvädersvägen 6 koos akadeemiliste üntiilmorganisatsioonidega. Tartu ülikooli aastapäeva tähistatakse 2. detsembril Grand Hotelli saalis kl. 13. Üliõpilaskond vahendab pileteid Verdi ooperi "Maskeraadballi" vaatamiseks Malmö linnateatris reedel, 16. nov. kl. 19 — kohtamisaeg ja muud andmed Enn ja Ingrid Merilt tel. 046/912 95).

Huumor

Ajakirjanik üsutles näitlejat:

Kes on teie arvates tänapäeva parim näitleja?"

"Meid on mitu," vastas küsitu tagasihoidlikult.

"Kas on väljapääsu väljapääseasematust olukorrast?" — "Eelumajanduskküsimuste asjus ei anna Armeenia raadio vastuseid".

Olev Mikiver

Ölimaalid

Näituse avamine laupäeval, 17. nov. kl. 13—15. Näitus avatud argipäevil 10—17, laup. 10—15, kestab kuni 28. novembrini.

VÄLIS-EESTI
Lilla Nygatan 8, Stockholm
Tel. 11 50 40, 11 50 60

TELLIN K. PÄTS'i 100.a. SÜNNI MÄLESTUSRAHA

höbe, 33 mm. eks. à kr. 45:- ($ 11:-) kr .....

"Rek" saatekulud à kr. 5:- ($ 2:-) kr .....

tasun: H. Kröndström, postgiro 60 38 86-3 kr ....

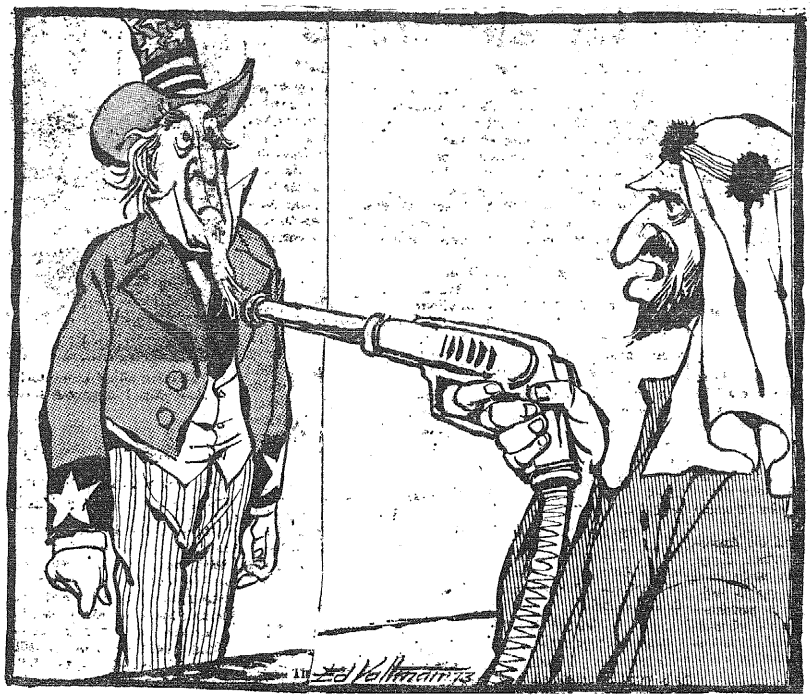
nimi .....

aadress .....

postiaadress .....

kuupäev ..... all kir .....

Tellimised saata aadressil: H. Kröndström, Sofielundsplan 40, I, 122 31 Enskede.

Ölitootjate "hold-up": "Nüüd, Onu Sam, teed just seda, mis me tahame . . ."

Baltisaksa aastaramat: vastuolud on kadumas

Tähtsalmate käesoleva sajandi baltisaksa poliitikute hulka kuulub kahtlemate Riias ajakirjanikuna, poliitikuna ja seltskonnategelasena tegelenud dr. jur. Paul Schiemann (1876—1944). Tedx vahetatakse muide sageli ära samuti Baltikumist pärit Berliini ülikooli ajaloo professori Theodor Schiemanniga, tuntud keiser Wilhelm II poliitilise nõuandjaga. Paul Schiemann oli kõikide Läti parlamentide ja Asutava Kogu liige, suurima Baltikumi saksakeelse ajalehe "Rigasche Rundschau" peatoimetaja (nüüdseks kohalt teda vabastati Berliini rahvussotsialistide survel) ja Europa vähemusrahvuste liikumise juhtivaid jõude. Muide kuulub tema ka baltisaksa aastaraamatu asutajate ja selle ilmumise ajal Riias viljakamate kaastööliste hulka. Aastaraamat kutsuti ellu 50 aasta eest ja ilmus kord aastas kuni 1934. aastani, s.o. kuni rahvussotsialistide võimu ülepeakasvamiseni Läti saksiaste seas. Schiemann ei asunud Saksamaale ümber, ta läks, kui tal jalgealune tuliseks muutus Viini, tuli sealt pärast Hitleri vägede sissemarssimist Lätti tagasi ja suri seal saksa okupatsiooni ajal.

Tema poolt alustatud tööd aastaraamatu alal jatkati hiljem Lääne-Saksas (1952) ja võib vist täie õigusega ütelda, et tema vaim, eriti ka sõbralik suhtumine nii lätlastesse kui eestlasse, valitseb aastaraamatus edasi, mida õigusega peetakse liberaalseks väljaandeks ja mis on suutnud enda ümber koondada väljarännanud baltisaklaste enamuse ning on tunginud ka lätlaste ja eestlaste hulka, kellest nii mitmedki on kujunenud alalisteks aastaraamatu kaastöölisteks. Pole siis imet, et aastaraamat 1974 pühendab oma loojale kaks huvitavad tööd (Dietrich Loeberi sulest ja 1940. a. Riias Paul Schiemanni enda poolt koostatud käsikirjast, milles ta valgustab ja põhjendab oma tälesti eitavat seisukohta Hitleri "Umsiedlungi" (ümberasumise) mõtte ja selle läbiviimise vastu).

Mulle isiklikult meeldib eriti Dr. Wolfgang Lauri pikem artikel "Unser herkömmliches deutschbaltisches Geschichtsbild im Wandel der Zeit" (Meie traditsiooniline baltisaksa ajalookujutis aegade muutustes), mis on koostatud tältsa Paul Schiemanni vaimus. Autor juhib kõigepealt, lugeja tähelepanu tõsiasjale, et samu ajaloolisi sündmusi sageli valgustatakse väga mitmed moodi. Sellega on seletatav fakt, et sama rahva esindajad kirjeldavad isegi oma aja sündmusi väga erinevalt, olenevalt rahvusest, poliitilistest või teaduslikest tõekspidamistest ja muust sarnasest. Seda näeme ka Baltimaades, eriti kahe maailmasõja vahel, kus eestlastel ja lätlastel üheitpoolt ning baltisakslastel teiselt poolt olid eri arusaamised Baltikumi ajaloolisest saatusest. Baltisakslaste osas, arvab autor, võib isegi konstateerida, et balti ajaloost katsuti teha saksa rahva ajalooosat. See toimus rahvussotsialistide mõju all, kes ei vaadanud baltisakslasi omaette rahvusgrupina ja lugesid neid saksa rahva lahutamatuks osaks.

Ajalugu kui eriteadust ei tohi ära vahetada ajalooliste piltidega ja kujutlustega, nagu neid esineb koolide õpetuses või kirjanduses. Ka teadus on sõltuv sageli kõrvalistest teguritest näit. poliitilisest maailmavaatest (näit. näeb marksistliku ideloogiaga ajalooteadlane sündmusi sootuks teisiti kui näit. fashistilk uurija). Selle juures jääb ajalooteaduses püsima püüdlus kirjeldada sündmusi võimalikult objektiivselt. Kindla erandi moodustavad siin kommunistid, kes kirjutavad ajalugu just selliselt, kui partei seda soovib ja ette kirjutab, samuti rahvussotsialistid, kes Hitleri-perioodil toimisid täpselt samuti, kuigi võibolla vähem silmatorkavates vormides.

Koolilajalugu käib vastandina teaduslikule ajaloole, teist teed ja maalib pilte, mis sageli põhjenevad rohkem tunnetele kui teadmistele. Seda ajalugu käsitabki autor kõigepealt.

Baltimail on see veel kuidagi seletatav ajalookäiguga, mida mõjutasid erirahvused, kes seisid üksteise vastu vaenujalal. Vanematles ajaloolistes väljaannetes, olgu nad nüüd eesti, läti või baltisaksa omad, kirjutatakse ikka selliselt, nagu oleks vastane, s.o. sakslane, eestlane või lätlane kõige kurja juur siin maailmas, süüdlane kõikides maad tabanud õnnetustes ja mingi kiru vaim. Unustatakse, et tõsiasjad nägid hoopis teisiti välja. Ühelegi sakslasele ei tulnud näiteks meeldegi, et Eesti oli algupäraselt eestlaste maa, mille heitsid oma alla läänest tulnud sakslased. Kõik eestlased kõnelesid jälle vahetpidamata pärisrahvast, keda orjastasid saksa mõisnikud. Kellegi ei tulnud meelde, et sama vahekord, mis valitses Baltimail sakslaste ja mittesakslastest talupoegade vahel, oli täpselt samasugune, nagu näit, samaaegsel feedaalsel Preisimaal. Vahe seisis ainult selles, et Eestis kuulusid mõisnik ja talumees kahte rahvusse, Preisimaal aga mitte. See tegi muidugi vahekorrad veel teravamateks.

Mis aga peaasi, hiljem, kui orjus juba ammu oli kadunud, jäid vahekorrad edasi vaenulisiks ja neid soendas ülesse veel õnnetu Landeswehri sõda, millel autor kahjuks pikemalt ei peatu. Faktiks jääb, et jatkati ajaloo käsitamist n. ütelda kahedel rõõnmell, mis kutsus välja ülearuseid hõõrumusi ning vaidlusi. Mõistagi katsusid (ja katsuvad) enamlased praegugi veel öli tulle valada, sest ainus kasu neist teoreetilistest ja praktilistest tülidest on ju venelastel. Näib aga, kriipsutab ka autor alla, et need ajad on jäädavalt mööduud või möödumas, kuna neist peavad veel kinni ainult päris vana generatsiooni inimesed ja ka need kaugeltki mitte alati — noorsugu käib juba õiget ja arusaadavat koostöö-teed.

Aastaraamatus leidub veel teisigi väga huvitavaid artikleid, neile ei saaruumi puudusel eritähelepanu pöörata (Kroeger, geneetikast, Ströhmberg, Sovjeti majandussüsteemist, Petersen, Dr. parun Engelhardtist jne.).

Toimetus, Walter Maurach ja Vera v. Sass, om ka seekord oma lugejalle hea raamatu jõululauale asetanud.

Oskar Angelus

Karl Kool eesti kirikuõpetaja ja rootsi Vantöri koguduse kommunister Stockholmis, läks pensionile septembrikuus. Koguduse ajaleht "Vantörs Kyrkoblad" töi sel puhul ära pildi Karl Koolist ametreisile minekul ja tõstetakse esile tema võimeid jutlustajana ja inimliku kontakti pidajana koguduse liikmetega. Karl Kool oli Vantöri koguduse teenistuses kümme aastat.

Liberaalide nõue: Rohkem vabadust Ida-Euroopale

LUXEMBURG (EPL) — Luxemburgis toimus 27.-30. septembrini Liveraalse Internatsionaali kongress, millest eesti liberaalide esindajana võttis osa Eesti Liberaaldrmokraatliku Koondise peasekretär Aleksander Terras. Vilma Saidlo-Belinfante, kes samuti pidi kongressist osa võtma, oli sunnitud ära jääma, kuna Hollandi televisioon oli just samaks ajaks programmi võtnud Balti saate, kus ta oli kaastegev ja mida oli aidanud ette valmistada Andres Küng oma viibimisel Hollandis.

Kongressi juhtis suveräänsel ja viimud viisil Liberaalse Internatsionaali president, Luxemburgi välisminister Gaston Thorn, kes seekord võis tervitada kogu kongressi omal maal. Teda assisteeris ta kaas-liberaal, Luxemburgi linnapea Mme Colette Flesch, kes muuseas kongressi eelviimasel päeval korraldas suurejoonelise vastuvõtu Luxemburgi linna poolt kõikidele kongressist osavõtjalle linna teatri moodsas koones Robert Schumani väljakul.

Avakoosolekul võtsid sõna peale Gaston Thorn'i ja Colette Flesch'i veel Itaalia suure liberaalse partei president Giovanni Malagodi, Inglise liberaalse partei lider The Rt. Hon. Jeremy Thorpe ja Rahvusvahelise olukorra komisjoni esimees endine Hollandi sõjaminister Hans de Koster, kuna teemakomisjoni esimehe, Lääne-Saksa valitsusnõuniku P. Memke-Glückerti asemel, kes ei olnud avaistungiks kohale jõudnud, võttis sõna sama komisjoni aruandja inglane Richard Moore.

Pikema ettekandega esines Lääne-Saksa professor Ralf Dahrendorf, kinniaelutades, et vabameelne majanduspoliitika on võimalik ainult asjaosaliste riikide teadlikkuse puhul oma sotsiaalsest vastutusest. Sellise poliitika edu oleneb täiel määral liberaalse ühiskonnakorralduse usaldatavusest ja usutavusest, eriti ka m.m. kolmandas maailmas, s.t. arengujärgus olevates riikides.

Liberaalsete erakondade saavutused ja televikuväljavaated olid korduvalt kõne all nii avaistungil kui kongressile eelnenud liberaalsete partei-esimeeste kokkutulekul ja eksekutiivkomitee koosolekul. Hoolimata liberaalsete parteide ebaõnnestumisest viimastel Norra ja Rootsi parlamendivalimistel, võis Internationaali president motiveeritult väita, et liberalism kogu maailmas praegu on tegelikult tugevalt edenemas.

Liberalismi tuleb mõista kui parteipiiridest laiemat liikumist ja üksikute parteide ajutised tagasilöögid tingitud peamiselt lokaalsetest eripõhjustest, ei muuda seda üldpilti. Inglise liberaalne partei, et tuua üht positiivset näidet Euroopast, on kõigi tunnuste järgi saavutamas otse enneolematut populaarsust. Vaid nädal enne Liberaalse Internatsionaali kongressi pidasid inglise liberaalid oma aastakongressi ja võisid sellega seoses konstateerida, et nad kongressinädala jooksul suurendasid täiendusvalimiste kaudu oma esindust parlamendis 25%.

Nagu Jeremy Thorpe väga õigesti väitis, ei ole Inglismaal kunagi puudunud liberaalsed valijad, kuid isikuvalimise printsiip eeldab, et partelle omistatakse praktiline võiduvõimalus, enne kui valija tegelikult oma hääle partei esindajale annab. Viimased avaliku arvamise uurimused on liberaalide optimismi omalt poolt ainult veelgi kinnitanud.

Rahvusvahelise olukorra komisjonis olid sõnavõtud, nagu tavaliselt, elavad. Kujunesid välja 2 peaküsimust: Esiteks — Euroopa poliitiline ühendamine ja teiseks — Euroopa julgeoleku ja koostöö konverents. Euroopa ühendamise küsimuses rõhutati organite pädevuse laiendamise vajadust, kusjuures paljude poolt nõuti Euroopa Parlamendi mõju suurendamist, muuseas ka sel teel, et Euroopa Parlamendi liikmed valitaks otseselt liikmesriikide rahvaste poolt — ja suveräänse eksekutiivorgani ellukutsumist seadusandliku kogu kõrvale.

Lõppresolutsioonis nõutakse liberaalide initsiatiivi süvendamist nende eesmärkida saavutamiseks. Euroopa julgeoleku ja koostöö konverentsil tuleb nõuda — ja eriti peavad seda tegema konverentsist osa võtvad liberaalid ja liberaalsed valitsused, et kaubavahetuse ja muu koostöö tihendamine Ida ja Lääne vahel peab tihedalt ühendatama efektiivse rahvaste eneseväljenduse vabadusega, vaba individide, pressi ja ideede liikumisega Ida-Euroopa maade ning vabade lääne demokraatide vahel.

Kongressi tänavuseks ettevalmistatud peateemaks oli "Miljöö ja moodne majandus vabas ühiskonnas". Suhteliselt laialivalguva teema raamides leidsid käsitlemist nii rahvastiku eksplosioon, looduslike reservide katastrofaalne kahanemine kui moodsa tehnoloogia areng. Komisjonil õnnestus põhiteesid siiski efektiivselt kokkusuruda vaid leheküle pikkuseks resolutsiooniks, kus nõutakse, et Inimõiguste Universaalne Deklaratsioon peab hõlmama ka miljöö.

Sama fundamentaalne õlus miljöö kaitsele tuleks lisada ka Inimõiguste Europa konventsiooni ja kus vähegi võimalik, ka üksikute riikide põhiseadustesse. Nõusugune õigus peab sisaldama endas õigusliku kaitset ohtude vastu füüsilisele ja vaimsele tervisele. Tehnilised ja majandusliknd protsessid, mis sisaldavad sellist ohtu, tuleb peatada. Majanduslik plaanimine ja majanduspoliitika peavad rekspekteerima n.n. "ekoloogilist standardit" ("key data") ja miljööpolitika eesmärke.

E. Jaakson Euroopas

NEW YORK (VES) — E. V Esindaja Ernst Jaakson koos abikaasaga on teel Euroopasse reisilaeval Queen Elizabeth. Nad peatuvad Prantsusmaal, Hollandis ja Inglismaal ühenduses perekondlike kui ka ametsjadega. Londonis peatuvad nad Eesti saatkonnas.

Kava kohaselt jõuavad nad New Yorki tagasi novembri keskpaiku.

Möödunud laupäeval viibis konsul Aksel linkhorst ühes abikaasaga Washingtonis, kus nad koos sealse diplomaatiliku korpusega välisminister Henry Kissingeri patronaazhi all toimunud UN-i päeva kontserdist ja õhtusöögist osa võtsid.

"N. Liit ei ole tähtis"

BONN — Lääne-Saksamaal teostati elanikkonna hulgas ringküsimus — milliste suurvõimudega on Lääne-Saksamaal vajalik häid sidemeid pidada.

61 protsenti küsitatutest arvas — Ühendriikidega 14 protsenti — Prantsusmaaga, 9 protsenti — Inglismaaga ja ainult 7 protsenti — N. Liiduga.

TUULI REIJONEN

Aino Kallas oli töeline Eesti-Soome hõimusild

"Kuhu sina lähed, sinna lähen ka mina. . . Sinu rahvas on ka minu rahvas. . ."

(Rutti raamat 1:16)

Kai Laitineni väitekiri Aino Kallasest (1878—1956) käsitleb tema kirjanduslikku toodangut aastaist 1897—1921. Aino Kallasre kohta käiv materjal on olnud nii lai, et Kai Laitinen on leidnud paremaks keskenduda oma väitekirjas vaid kirjaniku algusperioodi aastaile. Kui Aino Kallas 1922 kolis oma mehe saadik Oskar Kallase seltsis Londonisse, algas kirjaniku elus uus tööperiood, mida hõlmab Kai Laitineni uurimuse teine etapp. Sellest materjalist avaldab Kai Laitinen Hiljem oma teose teise osa.

Käesoleval sügisel toimunud disputatsioon äratas soome kirjanduslikus maailmas niisama kui ka eesti ringkondades suurt huvi. Kai Laitineni töö on olnud põhjalik ja uusi perspektiive avav, see on kestnud paarkümmend aastat. On ju tuntud tõsiasi, et ajalooline eesti ainevald tugevasti, inspireeris Aino Kallast niisama kui toonane eesti kirjanduslik elu oma tugevate isiksustega oli teadmiste allikaks ja tuge andev noorele kirjanikule, kui ta siirdus aralt võõrale maale, mis kokku kujunes olulíseks ergutuseks tema uutel teemavallutustel.

Aino Kalles meenutab hiljem ühes kirjas Gustav Suitsule, kuidas ta oma abielu algul, kui talle ettepanek tehti, et ta hakkaks oma teostes eesti aineid kasutama, oli hüatanud: "Ei ilalgi, et kunagi! Nii vööras oli siis mulle see mõte." Kuid viibimine Saaremaal ja kõik Karja köstri juurde suvel 1903 muutsid ta meele. "Saare loodus oli nii eriline ja rahva kombed vanaaegsed, veel alles värskelt meeles teoorjuse raske aeg. . . Selle aja kaasa elanuid on veel elus," kirjutas ta. "Minusse tardus (kuulates rahva jutustusi) sel hetkel ja alatiseks midagi sellest valusalt kogetud ülekohtu tundest, mis oli kõigi nende tööorjuse aja jutustuste põhivärvinguks. Neid kuulates langesid mu silmilt nagu soomused, nägin esimest korda mu uue kodumaa tõelist palet ilma ilustava eesriideta".

Nõnda Aino Kallas äkki ärkas, leides oma aineala ja sellest peale algasid Eesti elu kujutused vileks aastakümneks. Ainult kaks ilukirjanduslikku teost aastakümnete jooksul on käsitlenud muid aineid. Eesti oli muutunud Aino Kallasele lähedaseks, tema teiseks kodumaaks.

Laitinen konstateerib, et tööorjuse aega ei olnud kuigi palju eesti kirjanduses kriitiliselt käsitletud enne Aino Kallast. On ju teada, et Eesti kultuurielu oli 1880-aastate venestamisajal kannatanud tagasilööke. Kreutzwaldi ja Koidula ajajärk oli möödas, rahvuslikud juhid Jannsen ja Jakobson olid surnud, avaldamisvõimalused olid tsensuuri määrata. Kirjandusilk elu oli palju vaesem kui selleaegses Soomes, seda on m.h. konstateerinud Tuglas möningais artikleis.

Sajandi lõpul üllõplasringkondades alanud rühmatagevus, kuhu ka Oskar Kallas liitus, võttis oma kavasse rahvusliku hariduse arendamise. Tegevus elavnes aasta aastalt.

ROMAAN VÕI NOVELLID?

A. 1903, "äratuse" saanult, plaanitses Aino Kallas eestiainelise romaani kirjutamist, ent see tiheneski aja kuludes novellikoguks nime alla Mere tagant (soome keeles Meren takaa), sisaldades 12 Saaremaa ainelist novelli. Kallase varasem looming Soomes, luulet ja proosat, oli olnud romantilise värvinguga. Olles leidnud uue vaatenurga käsitledes ühiskondlikke puudusi, muutus ta stiil realistlikuks. Tähelepanuväärses Krohnide kultuurikodus kasvanult ja teadusmehe hellitatud tütrena tal puudus kontakt karmi eluga ja nõnda kajastab ta noorustoodangut mingi salongilikkus. Nüüd ta sattub silmsilma vastu karmi töelkusega, tõsi küll korvaltvaatajana, kuid sellejuures impulssiivse ja erga loova kunstnikuna. Oskar Kallas kuulus aktiivse liikmena kirjandusilkku Noor-Eesti rühma, mistõttu kokkupuude valitsevate oludega oli selleski mõttes ligidane.

Vaimselt oli kirjaniku Eestis veedetud algaeg nii eluvõimas, et ta oma loova töö kõrval esines ka tõlkijana ja kriitikuna. Ta tõlkis eesti proosat ja luulet soome keelde, kirjutas esseesid ja ajaleheartikleid, lühidalt öeldult: elas äärmiselt intensiivset loomisperioodi.

Samal ajal ilmnes ometi vastolusid, leegitsev kunstnikutemperament sünnitab armumisi, põhjustades raskusi perekonnaelus. Lapsi sünnib, üks armastatud lastest sureb, muret on palju. Kuid oma ainevallas püsib Aino Kallas truuna Eestile, allikad tunduvad ammendamatuina. Need viljastavad ta dramaatilist psüühhet üha uutele ja uutele vallutustele.

Novell on ta tähtsamaid väljendusvahendeid. Ta valitsebki novelliteenikat suurepäraselt. Kirjeldustesse on tulnud sügavusdimensioon. Ta iseloomustab tabavalt rahvatüüpe, maaorje, sitket köstrit, salakaubavedajaid, mõisa meelitustesse langevat abielunaist, oma isandat ähvardavat mõrsjat jm. Ants Raudjalg, üks Aino Kallase tüsedamaist saavutustest, on saanud iseloomustuse kui "väsimusse vaibuva eestlase põhikuja" või nagu Bernhard Riives, kelle individuaalse uhke ja lootusetu sammu taga nähakse "mõnesajaaastase kollektiivse kannatuse survet".

Kallase eestiainelistes novellides, konstateerib Laitinen, on alati olnud küsimus inimväärtusest. Kirjanik Hugo Raudsepp on öelnud Aino Kallast nägevat paljudki asju selgemini kui eestlased ise.

NÕUDLIK KRIITIKA

Mõne võrra teisel arvamisel on Gustav Suits, kes kirjutab arvustuse Ants Raudjalast ja hiljem muustki Kallase toodangust:

"Kui seda nüüd iseenesest ka täiesti loomulikuks ja kõigest südamest tervitatavaks tuleb pidada, et niisuguste eeltingimustega ehitud kunstnik nagu Aino Kallas meie elust võetud aineid on käsitama hakanud, ei või sellegipärast ometi tunnistamata jätta, et see ühtlasi ka oma jagu riskeeritud ülesanne on — sellele, kes ise mitte Eesti pinnast ei ole välja kasvanud, vaid sinna üksnes ümber istutatud. Kui ka Aino Kallas oma juurtega palguti haruldaselt sügavale meie elusse ulatab, nagu seda juba eespool nägime ja "Ants Raudjalas" veelgi näha saame, ei ole tal ometi seda sündinud eestlase kurbröömsat eesõigust "luu meie luust ja liha meie lihast". Juba tema keelel, olgu see kui väljatõõtatud tahes, ehk osalt just sellepärast, ei või ilal seda nõiduvat k o d u s u s e kõla olla, mis meie kõhnemagi kirjaniku juures korraga ütelda võib, et siin keegi on, kes meist poole sõna päält aru saab, kes üks meist on, "talu oma teada, meie kõige isikilkum ja sügavam saladus on".

Aino Kallase suurejoonelisusele osutab, et ta ei ole haavanud Suitsu arvustusest, vaid ta vastas kiiresti

Aino Kallas maapagulasena Stockholmis pärast Eesti iseseisvuse hävitamist. (EPL-foto Perten)

Suitsule andes tunnustuse ta asjalikult teravale kriitikale.

ISIKLIKKE RASKUSI, KUID TÖÖ JATKUB

Samal ajal Aino Kallas haigestub kopsudega ja läheb Soome ravile, kuid paraneb mõne aja pärast ja tema kirjanduslik töö jatkub intensiivselt. Soojad suved Eestis annavad jõudu. Armumised (kui kannatlik abikaasa ongi!) millal dr. Luigasse, kunstnik Rozentali ja soomlasse Eino Leinosse, kallavad uut võimsat värvingut loomingusse. Aino Kallas on jatkuvalt Noor Eesti usinamaid kaastöölisi Suitsu, Grünthali, Linde, Tuglase ja Aaviku kõrval. Kallas kirjutab soome keeles, kuid eelmainitud kirjanikud tõlgivad ta toodangu eesti keelde. Aino Kallas oli, mitte ainult peokõnedes ja lõõklausetega, töeline Soome sild kahe vennasmaa vahel. Tema teenete tõttu laiad ringkonnad Soomes tutvunesid eesti kirjandusega. Eestlased omalt poolt said uusi aspekte Soomest Aino Kallase vahendusel.

ISESEISVUSE AEG

Eesti iseseisvumisega ja Oskar Kallase siirdumisega oma maa esindajaks Londonisse, perekonna olukorrad muutusid väliselt, ent sellest hoolimata Aino Kallas jatkas kirjanduslikku tegevust. Suved veedeti enamasti Eestis, Haapsalus ja Hiiumaal. Nendel aegadel hakkab idanema romaani aine, mis kristalliseerub lapsepõlve mälestusteks Soomes. Teos saab nime Katinka Rabe. Samadel aegadel küpseb Vööras veri nimeline kogu, mille novellides, tõdeb Laitinen, "taastub möningaid veel varasemaid, sümbolismi ja impressionismi perioodil tagasitõrjutud jooni varasemalt realistlikult ajajärgult". Kirjeldused on etnograafiliselt ja ajalooliselt autentsed. Uued novellid on kontsentreeritud, neist on jäetud kõrvale kõik teemasse kuulumatu ja neis on võetud esile vaid keskseid seigad. Kallas ei ole enam sündmuste raporteerija, vaid nende vormija, ütleb Laitinen.

Näidendi Hundimõrsja (sm sudenmorsian), Mare ja tema (sm Mare ja hänen poikansa), suurtöö Barbara von Tisenhusen ning krooni[illegible]an Reigi õpetaja (Reigin [illegible]), samuti kui ka hiljem [illegible] ilmunud päevaraamatu[illegible]uulu enam väitekirja raamis[illegible]vaid liituvad järgnevasse osasse.

Laitine[illegible] esimene osa töendab, et [illegible]nenud pädevaks Kallase [illegible] asjatundjaks ja sellega [illegible]ses Eesti kultuurielu üksikasjadeni süvenenud kirjandusloolase[illegible]. Ta on isiklikult intervjueerinud Aino Kallast ja viimastelt [illegible] hjalikult tutvunud ka Talli[illegible] leiduvate Kallase uurimu[illegible]ning 1967 a. sügisel. Tartu K[illegible] dusmuuseumi väärtuslike [illegible] dega.

Peale kirjanike toodangu[illegible] lüüsi annab ta ka uut valgust [illegible]mes kahjatsetavalt umbrohustu[illegible]mise tendentse osutavale Eesti tundmisele. Iga Eesti sõber tänab teda sügavalt ta teose eest.

Göteborgi Eesti Meeskoori juhatus. Istuvad vasemalt: koorijuht Eero Tarjus, koori esimees Matti Soondra, Joh. Soppi, Peeter Koger. Seisavad vasemalt: Emil Odraks, Avo Kiiver, koorivanem Oskar Targama, Heino Evert ja Ilmar Päts. (EPL-foto: O. Kopler).

Meeskoori kontsert ja ball Göteborgis

GÖTEBORG (EPL) — Göteborgi Eesti Meeskoor on olnud tegevuses 10 aastat. Seda kümnendi intensiivset kultuuritööd tähistatakse kontserdi ja balliga 1. detsembril. Kontsert toimub KFUM/KFUK suures kuuldesaalis, Parkgatan 11, algusega kell 17, kuna ball leiab aset SKF uues ja hubases seltskondlikus majas Kristinedalis, Gamlestadeni peatuse lähedal. Balli algus kell 20.

Kontserdi kava sisaldab eesti koorilooming[illegible], kusjuures erandiks on ainult kaks laulu — E.G. Geijeri "Kväll och frid" ja O. Merikanto "Meri". Kontserti juhatab Eero Tarjus. Solistiks on sopran Vilma Brinkmann Saksamaalt.

Göteborgi Eesti Meeskoor on kogu oma tegevuse kestel teeninud eeskätt kohalikku eesti ühiskonda: on esinenud RV aastapäeva aktustel, suvepäevadel, kirikulikel talitustel ja mujal. Aga koor on esinenud ka väljaspool kohalikku ühiskonda, nagu näiteks Borási[illegible], Norrköpingis, Stockholmis, Oslos ja mitmel korral Saksamaa-eestlaste suvepäevadel ning on kõigist eesti üldlaulupidudest, mis on tema tegevusaja jooksul korraldatud, osa võtnud.

Nii on koor seisnud pidevalt oma rahva teenistuses ja see on olnudki tema eesmärgiks, seda enam, et koori kujundamine puht kontsertkooriks poleks ju mõeldavgi. On ka loomulik, et ideelise organisatsioonina pole kooril olnud esinemiste puhul mingeid majanduslikke soove. Tema ainsaks sooviks 10-aastase tegevuse tähistamisel oleks, et kohalik eesti ühiskond eelseisvatest üritustest, kontserdist ja ballist, rohkearvuliselt osa võtaks.

Kümnes tegevusaasta on alganud ühtlasi hea endega: koor on suurenenud mitme liikme võrra ja peamiselt akadeemilise ringkonna nooremast generatsioonist. (EPL/Mr).

Mis nägu oli Kristus? Stockholmi-näituse puhul

Seoses Rootsi Rahvusmuuseumis 20. sept. 1973 — 13. jaan. 1974 toimuva näitusega "Jeesuse elu kunstis" (Jesu liv i konsten), mis nagu programmist selgub on välja kasvanud Rootsi televisiooni vastavast töötülesandest ning resulteerunud muuseumi-teenistuja Patrik Reuterswärdi samateemalise raamatuga, toimus pühapäeval 4. nov. Stockholmi-piiskopi Ingmar Strömi tutvustav vestluskäik koos Stockholmi muusikaklasside õpilastega läbi mainitud näitust sisaldava muuseumiosa.

Sel puhul märkis piiskop Ström nagu kathelvalt, et kuidas Kristus tõeliselt välja nägi, seda olevat raske öelda, kuna autentne kunstiline kujutus — joonistus või portree — tema eluajalt puuduvat. Vanimaks Kristuse-kujutuseks olevat sellel Rootsi näitusel üks Bütsantsi ikoon, arvatavasti 14. sajandist, mille tekketraditsioon ulduvat aga kaugemale tagasi.

See oli ka kõik ning vestlus koos jalutuskäiguga jätkusid kronoloogiliselt.

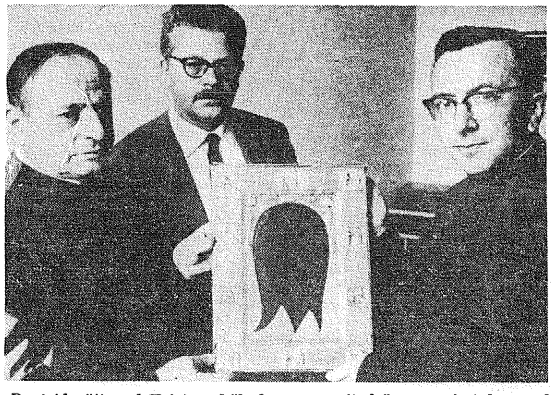
Küsimus: milline siis oli öeldi Jeesuse Kristuse tõeline nägu ja kuju? osutub seetõttu erilist akuutset tähtsust. Eriti sellepärast, et teda juba keskajast peale maalidel kujutatakse pika-saledane, blondina, lokkispealisena, kaunilt vormistatud habemega ja sinisilmalisena — seega tüüpilise "aarialasena", kes juba neil väliseil põhjusil arusaadavalt võis äratada veristi vihkamist ja "rassiviha" nii juutide kui ka teiste tolleaegsete Palestiina rahvaste hulgas.

Kuid: kas tõesti ühtki autentset kujutust Kristusest tema eluajal ei ole säilinud? Kas selles ei ole tegemist andestamatu unustuse ja möödavaatamisega? Esmakordselt pärast II Maailmasõjaga kaasunud pühadustehävingut tõi umb. 15. aastat tagasi ühe suure inglise päevalehe, vist "The Daily Telegrahp'i" pühapäevalisa sensatsioonilisena tunduva teate: Itaalia Vahemere-ääreses suurlinnas Geenuas leiduvat ühes Armeenia kloostris ainuke tõeline ja autentne Kristuse portree tema eluajalt.

Selle järele tõi vastavad andmed üksikasjalikumalt ära prof. E. Staufferi kirjutistesarjas "Jesus von Nazareth" 1935 ilmanegne, nüüd vist hinguseie lähtud Lääne-Saksa pildi-almanak "Kristall" (Hamburg, nr. 22 '72.). Lubatagu siinkohal nende esimese- või teisejärguliste kirjandusliku allikate alusel lühidalt valgustada toda Kristuse autentse portree lugu Geenuas.

See pilt, millest juba pikki sajandeid tõendatakse, ta olevat ainsaks originaal-portreeks Kristusest leidub nimelt ühes barnabiitide kloostris ürgvana kriku "San Bartolomeo degli Armeni" kõrval. Selle portree tekkest leidub kaks erinevat versiooni, milledest allpool nev, ainuõigeks tunnustatuna ... Bartolome-vendade poolt ...nab "ametlikku" ilmet: Püha Johannes Damaskusest jutustab kaheksandal sajandil p.Kr.s., kuningas Abgar Edessas (tänapäeva nimi Urfa, asub Türgis, Süüria piiri lähedal) saatnud saadikud Jeesuse juurde Naatsaretist, kelle imetegudest (tervendamisist) ta olevat kuulnud. Kui Jeesus ise ka ei saaks Edessase tulla, siis saatku ta vähemalt üks näopilt saadikute kaudu kuningale! Jumaliku hiilguse-sära tõttu ei olevat aga maaler võimeline olnud Jeesuse nägu lõuendile maalima, aga Jeesus võtnud ühe räti, surunud sellesse oma näo ning saatnud räti kuningale. Selles rätis olnud Jeesuse näojooned säilinud ning neid silmitsedes saanud kuningas Abgar oma kannatusist ja haigusest vabaks.

Kuid teine versioon on vanem: tegemist olevat tõelise Kristuse portreega, mille isiklikult olevat maalinud kuningas Abgari sekretär ja saadik Anan. Sel juhul oleks tõeliselt tegemist ainsa autentse Kristuse pildiga tema eluajalt. Nimelt tõendas seda armeenia ajaloo-uurimise isaks peetav Mooses Khoren'ist, kes elas ja õppis Edessas 5. sjandil. Tollal olevat-Kohoreni tõendusel Edessa arhiivis veel säilinud kuningas Abgari kaasaegse Labubana kroonika, mida pikki sajandeid peeti "kadunuks". Alles 19. sajandi alguses tulnud selle tervelt kolm koopiat tollest kroonikast, esimene ühest Egiptuse kõrbe-kloostrist, teine Rahvusliikust raamatukogust Pariisis ning kolmas Vene keiserlikust arhiivist Peterburis.

Paatrid näitavad Kristuse hõbedasse raamitud ürgvana ja tuhmunud maalingut. Kas armeenlastel Geenuas on ainuke autentne Kristuse näopilt?

Onnelikul kombel sattus tähtsaim neist kooplaist, Egiptuse kloostris säilinu Briti Muuseumi omandusse ning aastal 1804 suudeti suurem osa selle vana-süüria või aramea keeles kirjutatud tekstist tõlkida. Olgu märgitud, et see keel Kristuse ajal oli levinenud Vahemerest Eufratini ning et seda kasutati nii Jeesuse kui ka tema jüngrite poolt. Selles tekstis nimetatakse kuningas Abgari Edessast (Urfa) tema raske nahahaiguse tõttu "Mustaks" (kuningaks). A. valitses Edessas 13.50.aastani p.Kr. s. Edasi jutustatakse tõigitud Labubana jutustuses või kroonikas, et see kuningas saatis 28.a. saatkonna, millesse juulus ka tema sekretär Anan, Rooma kuberneri Sabinuse juurde Eluetheropolises. Tagasiteel kohtus see saatkond Kristust tema "imetegude tegemise" tee, ümbritsetuna tohutust inimestemassist ning Anan jutustas naasnuna oma kuningale kõigist, mis ta Kristuse üle oli kuulnud või ka ise näinud.

Kuningas kavatses kohe ise Palestiinasse reisida, et Kristuse juures leida tervendamist oma kurjale nahahaiguselenahahaigusele, kuid kartis sekeldusi roomlastega. Selle asemel saatis ta oma sekretäri Anani kirjaga tagasi Jeesuse juurde, milles ta viimast kutsus Edessasse ning pakkus kogunt asüüli ja kaitset jäätamise vastu. Aga Jeesus loobus sellest ahvatlevast pakkumisest. Ananil õnnestus aga maalida Kristuse näopildi ning töi selle oma kuningale, kes selle riputas aukohale oma palees. Pärast Kristuse surma tuli üks ema jüngreist Edaseasse, pööras kuningas Abgari ristiusku ning ravis ta terveks nahahaigusest.

Sääraselt jutustab Labubana täpsete aastaarvude ja nälliseit kindlate faktidega varustatud kroonika. Esmakordselt mainib selle kroonika olemasolu kirikuajaloolane Eusebius juba aastal 320. Aastal 940 sattus see kroonika ühelt araabia emiirilt Edessas Ida-Rooma riigi pealinna Konstantinoopoli. Sääl raamiti see toredasse kuldseisse, ikoonitaolisisse raamidesse, mis kattis kogu pildi, väljaarvatud Kristuse nägu. 418 aastat jäi see autentseks peetud näopilt Bütsantsi pealinna, aastal 1362 kingiti ta Konstantinoopoli võimukandjate poolt Geenua kindralile Montaldole, kes oli võitnud türklasi ning vallutanud tagasi neile kaotatud riigiosad. Montaldo töi näopildi oma kodulinna Geenuasse ning kinkis ta armeenia munkadele San Bartolomeo kiriku juures. Sääl on see pilt õnnelikul kombel säilinud kõigist sõjapurustusist. Teda näidatakse aga avalikult ainult üks kord aastas, nimelt kolm päeva enne Taevaminemise (Suviste) pühi. Kuid vaadata on lubatud ainult läbi kahekordse klaasi ja viie meetri kauguselt.

A. Viisimaa juubel

Aarne Viisimaa pühitseb selle kuu lõpul, 25. novembril, oma 75-dat sünnipäeva. Samaaegselt võib ta tagasi vaadata enam kui poolsajandit kestnud viljakale tegevusele laulu- ja teatrimehena. Oma juubelisünnipäeva tahab ta märkida kirikukontserdiga, kuid kuna see tähtpäev langeb lõppeva kirikuaasta suurele pühale, toimub sünnipäeva vaimulik kontsert nädal aega varem — pühapäeval, 18. novembril kell 4 p.l. Jakobi kirikus Stockholmis.

Aarne Viisimaa on näitlejana ja lauljana kodumaal kui ka paguluses nii üldtuntud, et lähem tutvustamine ajalehe veergudel on üleliigne. Teatrilaval on ta aastate vältel loonud arvutu hulga kandvaid karakterrolle, värvikalt nüansirikkaid, alati inimlikult mõistetavad ja usutavad.

Kontserdilaval on meid võlunud ta südamlikult soe ja hingestatud ettekandelaad ning röömustanud ta püüd oma repertuaari pidevalt värskendada, rikastades seda uute lauludega ja tõigitsusvarientidega. Aarne Viisimaa panust eesti teatri- ja muusikakultuuri arenguloos hindavad kõrgelt teatri- ja laulusõbrad nii kodumaal kui ka paguluses.

Lähemat tutvustamist vajab siiski vaimulik kontsert Jakobi kirikus, millega Aarne Viisimaa oma sünnipäeva puhul avalikkuse eete astub. Selle kava on erakordselt mitmekesine ja rikkalik — näib nagu oleks juubilari südamesooviks, et tema pidupäev kujuneks kõrgekvaliteediliseks, meeldejääväks muusikaliseks pidupäevaks ka publikule.

Juubilari enda kõrval esinevad vaimulikul kontserdil koguduse segakoor Jüri Raidi juhatusel koos solistidega Helvi Klement (sopran) ja Koidu Ventser (alt) ning Anders Bondeman orelisoolodega. Selles kavas äratab erilist tähelepanu Anders Bondeman, kes varem eestlastle ei ole esinenud. Kindlasti kujuneb see meeldejäävaks tutvuseks.

Ta on Jakobi kiriku organist rootsi poolel ja kiriku traditsioonilise laupäeva-pärastlõunaste orelikontsertide solist. Anders Bondeman on oma muusikalise erihariduse pilide-kuninga oreli alal saanud Saksamaal ja teda peetakse Rootsi noorema põlvkonna silmapaistvaimaks ja suutelisemaks orelikunstnikuks.

Tema loomingut iseloomustab sügav musikaalsus ja kõrge mängutehniline kultuur. Eriti kõrgelt hinnatakse tema suure fantaasirikkusega teostatud improvisatsioone — ta võtab seda kui komponeerimist otse instrumendil. Sellel kontserdil esitab ta klassiku Johann Sebastian Bachi "Preluudiumi ja fuuga gotique'i".

Meie erilist tähelepanu pälvib aga uudislooming Anders Bondemani enda käekirjas — improvisatsioon eesti rahvaviisile "Kus on kurva kodu?" Aarne Viismaa vahendusel on teda inspireerinud eesti rahvaviiside helirikkus ja esimeseks katseks valis Anders Bondeman nostalgilise, igavesti inimliku igatsusvalu... Ootame põnevusega!

AARNE VIISIMAA

Vaimulikule kontserdile Jakobi kirikus järgneb kaks tundi hiljem, algusega kell 6 õhtul, seltskondlik koosviibimine kohvilauas Sheratoni hotelli peosaalis. Sheratoni hotell asub teatavasti õige lähedal Jakobi kirikule, umbes veerand tundi parajat jalutuskäiku.

Ka koosviibimist kohvilauas mitmekesistavad muusikalised ettekanded. Algul õpetaja Karl Laantee kõneleb teemal "Juubilari laulutegevusest vaimuliku muusika alal", edasi järgneb deueete Helvi Klementilt ja Koidu Ventseri esituses ning viiulikunstnik Alfred Pisuke mängib sobivaid meeleolupalu.

Aarne Viisimaa ise esitab uudispalana põimiku eesti rahvalauludest üldpealkirjaga "Laulja lendav lugulaul". Klaveril saadab esinejaid Helga Andreae. Muide, väärib meenutamist, et ka kirikus esitab Aarne Viisimaa uusi laule (8 tükki) — Antonin Dvoraki "Piibli laulud".

Kõrgesse ikka jõudnud Aarne Viisimaa on oma juubelisünnipäeva kontserdi ettevalmistamisi võtnud suure tõsidusega ja sellele palju aega kulutanud. Puhuti on neid ettevalmistusi häirinud terviserikked, kuid kõigist karidest on õnnelikult üle saadud. Juba see on saavutus omaette.

Eelolev kontsert on nagu pidulik lõpp-punkti panemine ühe kunstniku pikaajalisele, tulemusterikkale elutööle. Suurimaks tänuks ja tunnustuseks tehtud tööle on meie rohkearvulne osavõtt — sissepääs vaimulikule kontserdile Jakobi kirikud on vaid kümme krooni. Nägemiseni!

ED. REINING

Idakonsulaadis kasutati püstolit veenmisvahendiks

LONDON (EPL) — Seoses riikkonduse äravõtmisega ühelt Inglismaal Londoni ülikoolis õppivalt üliõpilaselt toimus Tshehhoslovakkia peakonsulaadis vahejuhtum, mis äratab inglise ajakirjanduses rohket tähelepanu. Nimelt kasutasid konsulaadi ametnikud üliõpilase "veenmiseks", et ta peab oma passi ära andma revolvrit. "Kui teie passi ülle ei anna, laseme teid siinsamas maha," ütles konsulaadi ametnik.

Tegemist oli endise juhtiva Tshehhoslovakkia kommunisti Otto Slingi poja Janiga, kellelt tshehhi võimud olid otsustanud tshehhi riikkondsuse ära võtta rezhiimivastaste vaadete pärast. Otto Sling nimelt sattus oma aatevendadega vastollu ja poodi juba vilekümnendatel aastatel Prahas. Noor Sling kriiseeris briti ajakirjanduses Dubceki-pooldajate tagakiusamist. Ta pääses Inglismaale pärast mõneaegset vanglasistumist Prahas, tänu sellele, et ta ema on inglane.

Tshehhoslovakkia konsulaat kutsus Jan Slingi välja "passi asjas" ja siis juhtuski, et temaga kõneldi revolvri abiga.

Eestlanna TV-matshis

Televisiooni kiirküsimuste programmis "Häng med" kvalifitseerus üheks võistlejaks mõõdunud neljapäeval 35-aastane eesti rohuteadlane Hella Säinas Göteborgist.

Kuna õnnetuseks filmiküsimus käsitas rootsi ülemjuhataja Synnergreni sportlikku minevikku, siis vastás Hella Säinase sõjameesteasjadega paremini kursis konkurent kiiremini ja pääses edasi. Võib ütelda, et Hella Säinasel oli maksimaalne ebaõnn küsimusega.

G.O. Kurman, Western State University võrdleva maailmakirjanduse professor, viibis terve aasta Soomes Fulbrighti teadlaste-stipendiumiga soomeugri keelte alal. Nüüd saabus ta tagasi USA-sse oma korralisele ametkohale.

BALDER JAANI veste:
UUTMOODI OLENG

Proua ise võttis mind esikus vastu, naeratas lahkelt ja ma nägin sellest, et tal oli mu tuleku üle heameel, muidu ta ei oleks ju naeratanud. Miks ta ei pidanudki röömu tundma, sest tema oli mind külla kutsunud ja ma olin tulnud.

Andsin kübara ära ja heitsin pilgu peeglisse, et kas juuksed on ikka korras. Silitasin igaks juhuks käega, sest ega see paha tee, kui sa ennast silitad. Mul teisi ei olegi, kes mu pead silitaksid, ei mäletagi enam, millal seda viimati tehti. Vist kunagi lapsepõlves. Siis ka ainult paar korda, sest ega ma nii väga pai poiss olnud.

Nojah, silitasin ennast peegli ees ja olin siis valmis sisse minema, teiste juurde, kelle hääli ma kuulsin saalist. Katsusin lipsu ja tahtsin astuma hakata, kui proua ütles armastusväärse häälega poolsosinal:

"Meil on kallid vaibad maas. Kingad me jätame esikusse."

See tuli mulle üsna ootamatult, aga ma ei ole oma külma verd palju suurematgi ootamatuste puhul kaotanud. Tool oli samas, ma istusin selele ja hakkasin kingi ära võtma. Ise mõtlesin, et küll oleks rumal lugu, kui varvas vahib sokiotsast välja ja teeb mulle häbi. Õnneks aga niisugust asja ei olnud ja mul oli heameel, et ei olnud.

Tahtsin püsti tõusta, aga just siis ulatas proua mulle paari tulinusi sokke ja ütles ikka oma sõbraliku häälega:

"Pange need jalga."

Nüüd ma hakkasin kogelema ja sain ainult ühe sõna suust välja:

"Aga. . ." Tahtsin ütelda, et seda ei ole vaja, ma panin kodus just puhtad sokid jalga, aga see jäi ütlemata, sest proua ennetas mind, rutates vabandavalt seletama:

"Ei, ei, ega ma seda karda, et teie oma jalgade higihaisu meie kallitesse vaipadesse kannate. Sugugi mitte, niisugust mõtet mul ei ole ega võigi olla, jumala pärast, see oleks ju teile solvav. Siin on hoopis ühe esteetilise printsiibiga tegemist. ma kohe seletan. Vaadake, teie sokid on mustad, ma mõtlen musta värvi. Must värv on teadagi väga elegantne, aga kahjuks ei sobi see värvitton meie vaipadega. Et kooskõla ilusti maksvusele pääseks, selleks paneme pruunid sokid jalga."

Minul ei ole kooskõla vastu midagi, pealegi siis, kui harmoonlat on võimalik saavutala nii tühise teoga, nii väikese vaevanägemisega nagu seda on sokkidevahetamine. Panin pruunid sokid jalga ja mu enesetunne ei olnudki riivatud, et minu omad praagiti välja, nagu ei kõlbaks nad siinsesse peenesse seltskonda. Ei, ma ei mõtelnud nii, ma olin ju majaprouast õieti aru sannud.

Sammusin siis saali teiste juurde ega olnud mul sellest midagi, et olin sokkide väel, teised olid ka, ega ma üksi olnud.

Teised seisid püsti ja mulle see meeldis, et nad minu sisenedes olid kõik püsti tõusnud, sest ma arvasin, et olid tõusnud. Daamid ka. Et nemad ka, see mõjus mulle liigutavalt, sest varem ma ei olnud niig-niisugust asja näinud, et daamid tõusevad ka püsti, kui üks härra sisse tuleb, minusugune härra. Mõtlesin, et siin on minu austamisega natuke liiale mindud, kuigi ka seda liialdust oli hea kogeda ja nautida. Mõjus mulle meelitavalt ja köiditas enesetunnet. Köditus peneb teatavasti naeratama ja mul siis oligi naeratus näol. (Ega ta mujal saagi olla kui näol!)

Lugu hakkas mulle imelikuna tunduma siis, kõi kõik jäidki püsti seisma. Mu käe sees oli kange tahtmine anda suurejoonelise viipega märku, et istuge, aga ma sain sellest kiusatusest jagu, kui võtsin vasema käega paremast kinni ja hoidsin seda kõvasti kinni, et oled sa hull või. . . Siin on ju pereproua, kellel selles asja son otsustav sõna ütelda.

Ta ütles selle sõna mulle:

"Teie olete meil esimest korda, teie ei tea, ma pean seletama. Vaadake, meie korraldame püstijalu olenguid, tähendabp, meil on niisugune komme, et keegi ei istu."

Noogutasin, nagu mõisaksin ma teda, ja ütlesin:

"Esteetiline printsiip."

Proua naeratas andestavalt, sest nende sõnadega ma olin märgist mööda lasknud, läksid hoopis metsa.

"Siin on rohkem tervishoidliku põhimõttega tegmist," ütles ta. "Arstid leiavad, et. . . Ja mitte ainult see. Miks peavad kõik olengud ikka ühtemoodi olema, surmigavalt ühtemoodi? Mele üritame midagi uut. Meilt teie viite kaasa täiesti uue elamuse."

"Aitäh!" ütlesin ma.

Tänasin kohe ära, sest ma olin kindel, et selle uue elamuse tõesti saan, juba oligi niisugune tunne, et hakkab teine tulema. Minul ei ole uute elamuste vastu midagi, kui need on head, nii et ülendavad vaimu, tähendab, loovad toreda meeleolu. Midagi ülevat võib ju läbi elada ka siis, kui oled sokkide väel. Isegi paljajalu on see võimalik. Mõtelge hästi järel, mõnegi suure joovastuse ajal ei ole teie jalas olnud ei sokki ega saabast.

Sain klaasikese head jooki, rüüpasin seda, ajasin ühe ja teisega juttu ja vaatasin uudishimulikult, kas kogu seltskonna sokid ja sukad harmoneerivad vaipade värvistikuga.

Pärastpoole ma imetlesin toredat mööblitp sohvasid ja toole, mis kaunistasid seda ilusat ja suurt ruumi, saali. Tulin seal ühele tälesti uuele möttele, et need võivad vaataja silmis väga armsaks, otse külgetõmbavalt kauniks muutuda siis, kui su jalad ära väsivad, aga istuda ei tohi. Taipasin selgesti nut printsiipi,kuidas kauni ja kalli mööbli väärtust eriti esile tõsta.

Oleng kestis edasi ja ma hakkasin pikkamisi tundma, nagu viibiksin muuseumis, kus võime küll kuulsat mööblit vaadata, aga puudutada ei tohi. Nähtamatu nöörina eraldas meid sellest tolle maja huvitav komme, püstijalu olengute komme.

Kauaks ma sinna ei jäänud, jalad väsisid ära. Mõtlesin korraks, et laskun seina äärde kükakile, puhkan veidi, aga taipasin kohe, et see ei kõlba. Võin end teiste silmis naeruväärseks teha, kuna mu selline tegu võib ju võrduda laua all losutamisega tavalises seltskonnas.

Tulin siis sealt tulema, läksin koju. Istusin ahnelt tugitooli ja võtsin muljed kokku, sest ma tahtsin nähä, kas mul on ikka elamus, mille eest ma olin perenaist ette tänanud. Oli küll. Tänapäeval, kus järjest puutud kokku lõhkumise, purustamise, möttetu vandalismiga, on see üsna suureks elamuseks, kui saad ükskord ometi viibida sellises seltskonnas, kus suure hoole ja armastusega hoitakse seda, mis on kaunis ja kallis.

Insändes till NYMAN & SCHULTZ/NORDISK RESEBUREAU AB
SPECIALRESOR
FACK
103 80 STOCKHOLM 7

Anmälan till esternas Kanadaresa under jul och nyår 1973/74

Käesolevaga registreerin ennast reisiks Kanadasse jõulu- ja uueaasta ajal 1973/1974.

Perekonnanimi ..... Eesnimi .....
Aadress .....
Telefon kodus ..... tööl .....
Kaasasõitjate nimed:
1) ..... vanus .....
2) ..... vanus .....
3) ..... vanus .....
Soovin sõita: Montreali ☐ Torontosse ☐
Alustan lendu reedel 21. detsembril 1973: Stockholmist ☐ Göteborgist ☐ Kopenhaagenist
Tagasilend toimub esmaspäeval 7. jaanuaril 1974. Lennu hind 1.090:— kr.

..... 1973

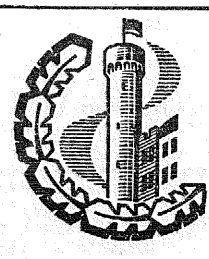
..... allkiri

Registreerida hiljemalt 30. novembriks 1973. Koos registreerimisega tasuda registreerimismaks kr. 200:— isikult Nyman & Schultz/Nordisk Resebureau AB postgirole 2115-4 või bankgirole 700-1340. Talongile märkida "Estländare Kanada".

Tudengite ball tuleb Göteborgis

Eesti üliõpilaskond Rootsis korraldab vana-aasta õhtul, 31. detsembril uue-aasta vastuvõtu-balli Göteborgis restoran Odd Fellow piduruumides, Vasagatan 9, mis on avatud nii vanadele kui noortele, s.o. kõigile, kes soovivad aastat vastu võtta pidulikult ja heas tujus.

Üliõpilastele korraldatakse laupäeval, 29. detsembril reis Taani, kus toimus reserveeritud ruumides koosviibimine. Pühapäeval, 30. detsembril on üliõpilastel saunapäev ja vana-aastapäeva ennelõunal cocktail-party, pärast balli on ette nähtud järelpidu Voirat Thami killakeldris. Uueaasta päeval toimub ühine eine üliõpilastele. Eesti üliõpilaskond Rootsis loodab üliõpilasnooruse arvukat kogunemist tollele ulatuslikule aastavahetusepidustusele.

Otsitakse pärijaid

Soomes on surnud 90-aastane eestlane Jüri Vaasman, kellel Soomes ei ole pärijaid.

Jüri Vaasmani sugulastel, kes pretendeerivad tema pärandusele, palutakse võtta ühendus Eesti Komiteega Rootsis, kust saab lähemat informatsiooni järeljäänud päranduse kohta. Eesti Komitee aadress, Wallingatan 34, 2 tr. 111 24 Stockholm.

End. Poola saadik suri

Stockholmis suri 11. oktoobril viimane iseseisva Poola vabariigi saadik iseseisvas Eestis Waclav Paprzyca-Przesmycki.

Kadunud oli akrediteeritud Eestis ajal, mil Hitler ründas Poolat jat Poola allveelaev "Orzel" põgenes Tallinna.

TV | Fredag

FREDAG 16 NOVEMBER

TELEVISION 1

Skol-TV:
9.00—9.25 **Roller och situationer.** Högstad.
10.00 **Switch on!** 11. Lågstad.
10.19 **Händelser och budskap.** Högstad.
Förskoleprogram:
10.35—10.55 **Om** — att leka med musik tillsammans.
Skol-TV:
12.00 **Klotet 7.** Färg. Lågstad.
12.20—12.35 **Matematik.** Mellanstad.
12.45—13.05 **Appell och dokument.** Gymn.
Förskoleprogram:
14.30—14.50 **Om** — att leka med musik tillsammans.
16.30—16.55 **Halvfem.** Färg. Sånglandet — Ulla, Lasse, Britt-Louise, Eva-britt och Pelle spelar teater, läser sagor och leker tältcirkus i sängen.
17.25 **Tapahtumia** — aktuellt för finskspråkiga.
17.55 **Meddelanden.**
18.00 **TV-nytt, väder.**
18.05 **Frågvisarna.** Färg. Barn från hela Sverige frågar och Åke Magnusson, Ulf Elfving, Sten Wahlström och Maj Ödman svarar.
18.30 **Sveriges magasin.** Färg.
19.30 **Håll masken, tomtegubbar** — fransk film från 1964. Marcel gör tillsammans med några kumpaner en stöt på ett stort varuhus på självaste julafton. Regi: Pierre Grimblat.
I rollerna: Jean-Claude Brialy, Marie Laforet och Sophie Daumier.
21.00 **Aktuellt, väder.**
21.30 **TV-nytt.**
21.35—22.35 **I blickpunkten.** Färg. Utrikespolitiskt magasin.

TELEVISION 2

16.55 **Pelle Jansson.** Färg. Familjeserie av Curt Strömblad och Hans Peterson. 6. Pelle sticker.
I rollerna: Ola Wilhelmsson, Tommy Johnson och Maud Hansson. Textat.
17.25 **TV-nytt, väder.**
17.30 **Fredagssagan.** Färg. Björn Granath läser för de yngsta.
18.00 **Högt spel på fiskebanken.** Färg. Industrifiske innebär att praktiskt taget all slags fisk fångas och mals till mjöl.
18.30 **Alias Smith & Jones.** Färg. Amerikansk westernserie med Pete Duel och Ben Murphy.
19.20 **Riksblandning.**
19.30 **Rapport, väder.**
20.00 **Busskisar.** Färg. Engelsk underhållning med Reg Varney.
20.25 **Tro't om ni vill.** Färg. Otroliga sanningar och lögner i Tvåans osannolika tittartävling. Programled: Bo Wanngård.
20.55 **Anslagstavlan.** Färg.
21.00 **Rätt tid, rätt plats, rätt man död.** Färg. Ett reportage om den italienske bokförläggaren Feltrinelli och hans död av Birgitta Bergmark, Staffan Lamm, Gaetano Pagano och Paolo Sornaga.
22.00 **TV-nytt, väder.**
22.05—22.50 **Kvällsöppet.** Färg. Bo Holmström.

†

Oma armast abikaasat, isa ja vanaisa

Ado Parlo't

Sünd. 18. 9. 1892 Laiusel
Surn. 7. 11. 1973 Göteborgis

mälestavad sügavas kurbuses

NORA
ELO
BENGT
Rootsis

VEND ERIK perega
VENNANAINE ANNA
Ühendriikides

ÖDE ALMA
NAISEÖDE LINDA
OMAKSED
Eestis

– – –

Matusetalitus toimub laupäeval, 24. okt. kl. 9.30 Kvibergi krematooriumis.

†

Armast sõpra
Advokaat

Ado Parlo't

leinavad sügavas kurbuses

ARTHUR VARROL

RENATE POOM

JAAN JÄRV
abikaasaga

KAAREL MAIDRE
abikaasaga

MARTIN KÖSTNER
abikaasaga

OTTO PUUSTA
abikaasaga

PEETER TALI

†

Unustamata armas abikaasa ja kallis isa

Axel Tannebaum

Sünd. 17.5.1909 Pärnus
Surn. 5.11.1973 Stockholmis

Sügavas leinas

ROSEL

THOMAS ja **JAAN**

– – –

Matusetalitus toimub reedel, 23. novembril kell 15 Täby kirikus.

†

Head sõpra

Axel Tannebaum'i

mälestab kurbuses

BUBI

†

Head sõpra

Ado Parlo't

mälestavad

PÄRJA ROOVERE

LINDA MADISSOO

†

Oma armast kaasvõitlejat

Axel Tannebaum'i

mälestab sügavas leinas

KORP! SAKALA
Konvent ja Vilistlaskogu

†

Kauaaegset kaastöölist

Ado Parlo't

mälestavad

SIHTASUTUS KOITJÄRVE

TALLINNA LIPKOND

TALLINNA LIPKONNA SÕPRADE SELTS

†

Head sõpra

Ado Parlo't

mälestavad le[illegible]

ERIKA ja **ALF[illegible]RAING**

[illegible]ARIK

ANNE ja **VIKTOR LEHES**

MARIA ja **KARL MÖLDER**

ERIKA PEREM

LEIDA ja **HEINO RIOMAR**

LEIDA ja **JUHAN SAARSE**

HELENE ja **ALBERT SIKKAR**

MARTA SÄKKI

HILDA ja **MAIU SÄRG**

†

Revisjoni komisjoni esimeest ja endist asjaajajat direktorit

Ado Parlo't

mälestab

AS GÖTEBORGI EESTI MAJA
juhatus

†

Korp! Sakala kaasvõitlejat

Axel Tannebaum'i

mälestab sügavas leinas

EESTI KORPORATSIOONIDE LIIT

†

Meie perest lahkus

Leander Saart

Mälestab kurbuses

GÖTEBORGI EESTI PENSIONÄRIDE ÜHING

†

Jur. kand.

Ado Parlo't

mälestavad

ERNST NIITEPÕLD
perekonnaga

RUDOLT KILVAR
abikaasaga

THEA ROOG

ARVI MOOR

†

Armast kauaaegset sõpra

Axel Tannebaum'i

mälestavad vaikses leinas

ERIKA, ILMAR ja **IVAR LILL**

ADA ja **VALENTIN REOSE**

AKI ja **OSMO TAMMEMÄGI**

†

Ootamatult lahkunud kallist venda ja onu

Robert Väli't

mälestavad lainas

THERESE

HARRY

ARVID
perekonnaga

†

Armast sugulast

Robert Voldemar Väli

mälestab leinas

ARSENI MATT
abikaasaga

Rootsi reaktsioon

Algus lk. 1

inimest Stalini orjalaagritesse.

Seda jutukam oli naine, kui ta kirjeldas kui hea on eestlastel moskoviitlikku satelliiti suletuna ja kui lihtsalt ja harmooniliselt nad elavad oma vene isandate all. Targa ettevaatlikkusega intervjueeris ta ainult hoolega nimepidi nimetatud isikuid, kes juba sel põhjusel või ka muudel ei saanud ütelda midagi ebasobivat. Viimasesse kategooriasse kuulus rootslanna, kes on abielus venelasega ja töötab eesti raadio juures, kes imestust avaldas, et eestlased näevad peaaegu välja nagu rootslased, kuna ta olevat oodanud näha tumedajuukselisi eksootilise välimusega inimesi. See teatmerikas naine andis põhjaliku ülevaate oma uue kodumaa suurepärastest oludest.

Mitte ühegi sõnaga ei nimetatud reportaazhides kasvavat venestamist, mis tõsiselt ähvardab eestlasilt võtta nende oma kodumaad ja mis pikemas perspektiivis on rahvamõrv. Iseseisvuse lõpul oli mitte-eestlaste arv 12 protsenti. Pärast selle on nii saksa kui rootsi vähemused kadunud ja vaatamata sellele näitas 1970 aasta rahvaloend 32-protsendilist mitteeestlaste hulka Eestis – kõik pärit mitmesugustest N. Liidu osadest..

Kuulajad ei saanud teada, et eestlased ei saa reisida väljaspool neid suurepäraseid olusid. Passimaksud Lääne-Euroopasse on eesti oludes kohutavalt kõrged ja välisvaluuta andmine minimaalne. Neil ei ole isegi õigust iseoma kodumaal vabaks reisimiseks, kus on rahva ümberpaigutused toimunud ja praegugi toimuvad. Vähimalgi määral ei antud mõista, et Eesti ka marksistlike mõistete järele on vene koloonia ja marksistliku klassiku Gunder Franki definitsioonile vastavalt metropol Moskva väljaimetud satelliit.

Saja tuhande vaba talupidamise asemel leidub nüüd 400 kolhoosi. Seega tagasiminek mõisamajapidamisele, mis oli enne iseseisvust. Reportaazh kuulutas kui suurepärased need suurmajapiamised on ja kuidas maad haritakse nii eeskujulikult ja ratsionaalselt, et rahva otse põgenes linnadesse. Loomulikult oli reportaazhis ka tunnistaja mõisaelu ideaalsusele.

Muusikalised vahepalad vaigistasid naise umbes poole saateaja kestel ja selle eest tuleb tänulik olla. Ta ütles, et eestlaste suurejoonelised koorikontserdid tuginevad nende suurele kultuurihuvile. Muidu on aga asi nii, et koorilaul on eestlastele rahvuslikuks manifestatsiooniks, ainuke mis praegustes oludes neile on võimalik. Eesti koorilaul pärast eestlaste vabadusliikumise algust 1860 aasta ümber rohkem kui sajandi jooksul olnud väljenduseks kirglikule vabadusihkele. Seda rohkem kui kunagi ka praegu.

Oleme ammugi lõpetanud imestamise selle kohta, millega rootsi raadio toime tuleb vahetevahel. Kõneall olev reportaazh võibolla ei ole nii skandaalne kui Göran Byttneri oma kümne aasta eest, kuid sellegipoolest selge skandaal. Seda võib otsekohe välja ütelda.

Kui esineb surmajuhtum

Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood

Thure Söderquist
Begravnings & Eldbegängelsebyrå
Mariatorget 1
116 48 STOCKHOLM
Tel. 44 80 07, 44 80 98
Eriala:
Eestikombelised matusetalitused
Ööpäevane valvekord

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Noored tegid parlamenti

Noortekoosolekute juhatusse kuulusid (vasakul) Astrid Mölder, Karin Sumbak (tuli hiljuti Austraaliast), noorteinstruktor Richard Norvell ja kohaliku lipkonna juht Mart Kiiver. Paremal Linda Petts ja Urmas Merelaid AK noortepeol (EPL-fotod Tarmo Sepp)

ESKILSTUNA (EPL) -- Eesti Skautlike Noorte Maleva kahekümneseitsmes aastakoosolek Eskilstunas sisaldas ühe eriti huvitava programmipunkti, mis oli nimetatud "Noorte parlamendiks". Aastakoosoleku delegaadid jagati selles kahte "klassi" -- vanemad ja nooremad juhid ja need siis omakorda viide eriainelisse valdkonda.

Nii arutati pooleteise tunni jooksul eesti noorte probleeme siin Rootsis grupiviisi, misjärele koonduti ühisele laudkonnadiskussioonile. Seal esitati gruppide ettepanekud ja soovitused, milliseid siis laiema foorumiga veelkord diskuteeriti. Rida ettepanekuid tulevad maleva edaspidises töös praktilisele rakendamisele.

Kahe päeva jooksul suudeti läbi viia tihe ja vaheldusrikas kava, kus esines arutlusi ja läbirääkimisi nii suuremates kui ka väiksemates gruppides, et võimalikult efektiivselt tööd läbi viia.

Peale AK avamist laupäeval, toimusid mimesugused erikoosolekud, kus arutati tegevuskavasid, ning üldiselt ettevalmistusi tehti järgmise päeva peakoosolekuks.

AK-pidu toimus traditsiooniliselt laupäevaõhtul, kus tantsu ja nalja sai varahommikuni.

Pühapäeval jatkusid toimkondade arutlused ja pealelõunal toimus peakoosolek. Otsustati läbi viia Maailmalaager Metsakodus 1975 ajavahemiku 19. juulist kuni 29. juulini, -- s.o. üheteistkümne päevane suurlaager eesti skautidele üle maailma. Laagri juhiks valiti skm. Rein Asu Malmöst.

Peakoosolekul kinnitati edasi tegevusaruanded ja majandusaruanded. Valimisi ei olnud, kuna praegune maleva juhatus on valitud kaheks aastaks. Koosolekul ei esinenud ka suuremaid vaidlusi, kuna ettevalmistav töö peakoosolekuks eri toimkondades oli olnud väga põhjalik ja üksikasjalik.

Aastakoosoleku tihe ja nõudlik kava ei suutnud veendunud skaudijuhte väsitada, sest veel õhtul oli näha väiksemaid gruppe arutamas mitmesuguseid probleeme.

AK maailmalaagri tähe all

Eesti Skautlike Noorte Malev Rootsis aastakoosolek Eskilstunas läks igati hästi korda. Rohke osavõtjate arv ning hästi läbimõeldud programm võimaldas hulk aineid arutada. Suudeti ka üksikasjalikult probleemidele lahendusi leida. Märgatav oli osavõtjate veendumus ja tahe nii kiiresti ja põhjalikult kui võimalik kõiki ettenähtud programmipunkte läbiviia. See oli väga vajalik, kuna Maleva tegevus suureneb iga aastaga, kuid aastakoosolekuks on nagu varemgi vaid kaks päeva. Et tööd efektiivselt läbi viia, arutati probleeme vaheldumisi väiksemates ja suuremates gruppides ning esitati siis resolutsioone suurema kogu ees. Otsusele jõudmine oli sedamoodi tunduvalt kergem.

Juba vara laupäeva hommikul algasid mitmete toimkondade arutlused. Kui pidulik avaaktus algas oli juba hulka tööd tehtud.

Avaaktuse sissejuhatuse sooritas Eskilstuna Viru lipkonna esindaja Virve Reinart, kes kõigile soovis head töö tuju ja meeldivat viibimist Eskilstunas. Skm. Aksel Ojasoo luges ette Maleva vaimuliku õpetaja Töldsepa läkitust.

Maleva juht Virge Hint kriipsutas alla kui tähtis on koostöö, -- mitte ainult noorte ja vanemate vahel, vaid ka lipkondade, maade ja mandrite vahel. "AK-1 kujundame oma tulevast tegevust, mispärast usin ja tõsine osavõtt arutustest ja läbirääkimistest on eriti tähtis." Virge Hint lootis eriti noorte kaasabi, sest neil tuleb tuevikus tööd edasi viia.

Skm. Rein Asu tutvustas mõtteid ja plaane mis juba valminud tulevaseks Maailmalaagriks Metsakodus 1975. Ettevalmistuste perioodi nimetuseks on SIHT 75 ja selle slogani all saab toimuma rida sündmusi ja huvitavat tegevust. rein Asu mainis, et Maailmalaager ei saa olema mitte ainult skaudilaager vaid suur rahvuslik kokkutulek, kuna oodata nii noori kui vanu igast maailmajaost.

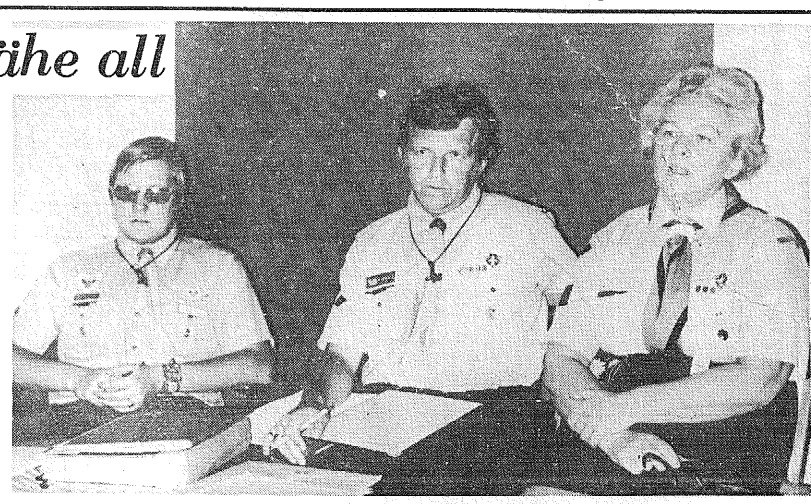
Korraldatakse ringsõitusid ja tõenäoliselt ka rahvusvaheline ksaudijuhtide nõupidamine. Et sellist rahvuslikku kokkutulekut suuta hästi läbi viia, tuleb juba Nüüd tööde kallale asuda, lootes et kõik noortejuhid innuga ja huviga kaasa löövad.

Avaaktusel valiti ka aasta gaidjuht Ava Randviir ning aasta skautjuht Jaak Kivikari. Mõlemile anti üle vastavad tähised.

Aktusel avaldati ka tööalade võistluste tulemused, ning tervitusi AK heaks korda minekuks. Aktus lõppes hümniga.

Enne einetamist toimus veel rida toimkondade koosolekuid, kus ette valmistati ettepanekuid ja otsusi peakoosolekuks. Kohe pääle söömist, algas laupäeva võibolla huvitavaim programmipunkt: Noorte Parlament. Mõte oli eriti nooremate juhtidele võimalust anda kaasarääkimiseks Maleva tulevase töö ja noorte probleemide üle. Osavõtjad jagati kahte vanuseklassi, -- vanemad ning nooremad juhid. Neid jagati omakorda väiksematesse gruppidesse ja ainevaldkondadesse. valida oli viis ainet: 1) Kuidas soodustada eesti keele rääkimist, 2) Noorte käitumine -- suitsetamine ja alkohooli kasutamine, miks on need skautluses esinevad? 3) SIHT 75 ja VI Maailmalaager Metsakodus suvel 1975 -- mida soovid Sina laagris näha ning missugune on eesti skautluse tulevik -- SIHT 2000 ? 4) Noortejuhtide konverents -- mis küsimusi tuleks sellisel konverentsil esmajärjekorras arutada? 5) Mis kasu on kalamehe sõlmest? Kas tänapäeva skautlus rahuldab tänapäeva noori, või oleks vaja skautlust sisuliselt muuta?

Poolteist tundi arutati gruppides neid küsimusi. Koguneti siis jälle koosolekusaali, kus laudkonnavestluse vormis ainevaldkondi ühiselt arutati. Mitmes küsimuses olid vanemad ja noored täitsa ühel nõul, näiteks Maailmalaagri tegevuse, ülesehituse ja organisatsiooni suhtes Metsakodus 1975. Samuti arvati ühiselt, et skautlikku tegevust tuleks rikastada ka teiste aktiviteetidega, samal eeskujul kui praegu kõiku lastud Noorte Raadioamatööride Klubi ja Laskurspordi Klubi. Rootsi skautluses on tendents samasugune.

Laudkonnas arutavad nooretöö küsimusi (vasakult) Andres Merelaid, Sven "Tillu" Hanson ja malevajuht dr. Virge Hint (EPL-foto Tarmo Sepp).

Lahkarvamusi esines teatud mõttes aga teiste ainete suhtes. Oldi ühisel nõul, et suitsetamine ja alkoholi tarvitamine ei olnud mitte soovitav skautlikus tegevuses, kuid oli lahk- arvamusi kuidas probleemile jälile saada. Noored arvasid et tubakatja viina täiesti keelustada ei anna soovitud tulemusi. Ettepanekud ja soovitused anti edasi Maleva juhatuse penetreerimiseks.

Keeleküsimuses loctsid noored, et vanem generatsioon tulevukus mitte ei nõuaks perfektset eesti kõne- ja kirjakeelt paguluses üleskasvanutelt noortelt. Noortel paistis olema huvi keelt õppida, kuid oli juba täna raskusi korralikku õpetust anda, kuna juhtidel endil oli tihti eesti keelega raskusi. Juhtide keeletaset tuleks tõsta.

Noortejuhtide konverentsi ainevaliku ümber oli vähe sõnavõtte, kuid sooviti enam vähem ühiselt, et koostöö tuleks ulatuslikumalt rakendusele lipkondade, maade, Malevate ja mandrite vahel. Sihiks peab olema eesti noori koondada üle maailma, et neile suuta tutvustada eesti keelt ja kultuuri.

Noorte Parlamendile järgnes Maailmalaagri töö koosolek, kus tutvustati juba aasta aega töötanud toimkonna tööd ja ettepanekuid. Koosolek oli kohati päris elev, -- eriti kui Maailmalaagri nimi arutusele tuli. Töökoosolek valmistas resolutsiooni, mis peakoosolekul hääletamisele seati.

Laupäeva õhtul toimus AK pidu, kus peale päevast istumist tõesti jalgu liigutada sai. Väga rütmikas orkester hoolitses ilusasti meeleolu eest kuni hilistundideni.

Pühapäeval jatkus koosoleku töö, ning peamiselt peakoosoleku ettevalmistustööd. Päälelõunal toimuski ESNMR Peakoosolek, kus eelmise päeva ja pühapäeva ennelõunane töö tuli arvustamisele.

Kuna suurem osa küsimusi juba väiksemates gruppides läbi arutatud, viidi koosolek läbi väga nobedalt. Otsustati pidada järgmist ülemaailmset skautlikku suurekokkutulekut Metsakodus ajavahemikul 19. juulil -- 29. juulil 1975 -- nimetusega Maailmalaager Metsakodu. Laagri juhiks valiti skm. Rein Asu Malmöst, kelle ülesandeks nüüd jääb ettevalmistava toimkonna ettepanekuid ja soovitusi läbi viia, ning endale vastavad abilised ja juhid leida.

Kinnitati ka eelmised tegevuse- ja majanduse aruanded, ning koostati ka tegevuskava tulevaseks tegevusaastaks. Maleva juhatuse valimisi ei tulnud sellel peakoosolekul sooritada, kuna praegune juhatus valitud kaheks aastaks.

Peakoosolek oli kiire ja efektiivne tänu põhjalikule ettevalmistusele. Koosolekule järgnes veel mõni üksik koosolek, enne kui osavõtjad kodu sõitma hakkasid. lahkumine oli nagu alati raske. Vaatamata kahele raskele töööaeva!e, võis õhtul siiski näha väikseid gruppe arutamas, kuna AK otsused tulid nüüd kiiresti käiku lasta.

TARMO SEPP